

HAFTALIK GELİŞMELER (20-26 EYLÜL 2025)

TÜRKİYE

- TCMB Başkanı Fatih Karahan, New York'ta yatırımcılarla bir araya geldi. Burada Orta Vadeli Program'a (OVP) ilişkin önemli bir sunum gerçekleştiren Karahan, **enflasyon görünümünün ara hedeflerden belirgin biçimde ayrışması durumunda para politikasının daha da sıkılaştırılacağını** söyledi.
 - TÜSİAD Maliyet Bazlı Rekabet Gücü Endeksi (TÜSİAD-RGE), 2025 yılı ikinci çeyrek sonuçlarını açıkladı. **İhracatçı imalat sanayi sektörlerinin girdi maliyetlerini rakip ülkelerle karşılaştıran TÜSİAD-RGE, son bir yıllık düşüş trendinin ardından yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla %3,0 yükselmiştir. Endeks aynı dönemde yıllık bazda ise %1,4 düşüş kaydetti.** Bu dönemde, döviz kurlarının ABD dolarına kıyasla belirgin olarak değer kazandığı rakip ülkelerde ABD doları bazındaki maliyetlerde önemli düzeyde artışlar gerçekleşirken, yurt içi maliyetler daha ılımlı seyretmiştir. Enerji dışında diğer yurt içi maliyet kalemlerindeki (ara malı, işgücü, finansman) değişim rakip ülkelerin altında gerçekleşmiştir.
 - TÜİK ve TCMB iş birliği ile yürütülen **tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi, Ağustos ayında 84,3 iken Eylül ayında %0,4 oranında azalarak 83,9 oldu.**
 - **ABD menşeli bazı ürünlerde ek vergiler kaldırıldı. Binek otomobil, yaprak tütün ve makyaj malzemelerinin** de aralarında olduğu bazı ABD menşeli malların ithalatına 2018'de getirilen ek vergiler 22 Eylül 2025 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile kaldırıldı. **İlgili listede makine sektöründen 841370 GTİP "Diğer santrifüj pompalar" ve 847989 GTİP kodlu aksam ve makinalar yer alıyordu.**
 - **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, BM Genel Kurulu kapsamında New York'ta temaslarını sürdürürken enerji alanında tarihi imzalar atıldı.** BOTAŞ ile Mercuria arasındaki LNG tedarik anlaşması, BOTAŞ Genel Müdürü Abdulvahit Fidan ile Mercuria Başkanı Daniel Jaeggi tarafından New York'taki Türkiye'nde imzalandı. Önümüzdeki 20 yıl boyunca toplamda yaklaşık 70 milyar metreküp doğal gaz eşdeğeri ABD kaynaklı LNG tedarikine imkân tanıyacak ve 2026-2045 yıllarını kapsayacak söz konusu anlaşma kapsamında BOTAŞ, her yıl yaklaşık 4 milyar metreküp doğal gaz eşdeğeri LNG'yi ağırlıklı olarak kış dönemlerinde teslim alacak. Teslimat noktaları ABD yükleme limanları ile Türkiye, Avrupa ve Kuzey Afrika'daki gazlaştırma terminalleri olabilecek. Teslimatlar 2026'da başlayacak ve 2045'in sonuna kadar devam edecek.
- BOTAŞ ile Woodside arasında da uzun dönemli LNG ön anlaşmasına imza atıldı. Anlaşma ile taraflar, 2030'dan itibaren 9 yıl süreyle yaklaşık 5,8 milyar metreküplük LNG'nin, çoğunlukla Louisiana LNG Projesi'nden olmak üzere BOTAŞ'a tedarik edilmesini konusunda ön mutabakata vardı.
- Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararıyla, **DTÖ kuralları ve uluslararası yükümlülüklerle uygun olarak Avrupa Birliği ve Serbest Ticaret Anlaşması bulunan ülkeler dışındaki ülkelere yapılacak elektrikli ve hibrit araçlar dahil binek otomobillerine ilave vergi getirildi.** İlave vergiler, ithalat bedeli üzerinden oransal ve tutar olarak belirlendi. İthalat sırasında hangisi yüksekse o ilave vergi geçerli olacak. **Karar 22 Eylül'den 60 gün sonra yürürlüğe girecek.** Buna göre;
 - Konvansiyonel ve hibrit (plug-in hariç) otomobiller için, adet başına yüzde 25 veya minimum 6 bin Dolar,

- Plug-in (haricen şarj edilebilir) otomobiller için adet başına yüzde 30 veya minimum 7 bin Dolar,
 - Elektrikli otomobiller için yüzde 30 veya minimum 8 bin 500 dolar ek mali yükümlülük uygulanacak.
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu, demir yolu araçlarının üretiminde çevreci ve sürdürülebilir teknolojilerin kullanımına hız verdiklerini belirterek, "**Milli Hızlı Tren, Gaziray ve diğer demir yolu araçlarının üretiminde ihtiyaç duyduğumuz enerjiyi, artık güneşten elde ediyoruz.**" ifadesini kullandı. TÜRASAŞ Sakarya Bölge Müdürlüğünde başlatılan GES projesi ile yılda yaklaşık 3 milyon 350 bin kilovatsaat elektrik enerjisi üretilerek 670 hanenin elektrik ihtiyacına denk gelen enerji üretimi ile yıllık bin 739 ton karbondioksit salımının önüne geçilecek.
 - **Tarihi Hicaz Demiryolu Hattı yeniden canlanıyor.** Türkiye-Suriye-Ürdün Ulaştırma Bakanlıkları Teknik Toplantısı kapsamında, Hicaz Demiryolu Hattı için ilk adım atıldı. Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu "Türkiye'nin desteğiyle Suriye Hicaz Demiryolları'nın eksik 30 kilometrelik üstyapısının tamamlanması yönünde mutabakata varılırken, Ürdün tarafı da lokomotiflerin bakım-onarım ve işletilmesine yönelik teknik imkanları araştırarak. Kendi Hicaz Demiryolu lokomotiflerini Şam'a kadar işletme imkanını inceleyecek." ifadesini kullandı.

- Türkiye'nin 2021-2023 döneminde en hızlı büyüme performansı gösteren 100 şirketi, TOBB, TEPAV ve TOBB ETÜ iş birliğiyle yapılan çalışmayla belirlendi. **Çalışmaya 500'ün üzerinde başvuru geldi. Türkiye'nin en hızlı büyüyen 100 şirketinden 24 tanesinin merkezi Ankara olurken, bunu 22 şirket ile İstanbul, 6'şar şirket ile Balıkesir ve İzmir, 5 şirket ile Konya, 4 şirket ile Adana ve Bursa, 3'er şirket ile Antalya, Eskişehir ve Kayseri, 2 şirket ile de Sakarya takip etti.**
- TCMB, Temmuz ayında uluslararası yatırım pozisyonu açığının bir önceki aya kıyasla 8,9 milyar dolar büyüyerek 343,9 milyar dolar düzeyine çıktığını açıkladı.

- OECD, Türkiye ekonomisinin 2025 yılı büyüme tahminini %2,9'dan %3,2'ye yükseltti. Bu yıl için enflasyon beklentisi %31,4'ten %33,5'e yükseltildi.

DÜNYA

- Çin'in ihracat motoru, beş ay boyunca ABD'nin uyguladığı yüksek gümrük vergilerine rağmen kesintiye uğramadığı ve ülkeyi 1,2 trilyon dolarlık rekor bir ticaret fazlasına taşıdı. ABD pazarına erişimin kısıtlanmasıyla Çinli üreticiler geri adım atmazken, Hindistan'ın alımları ağustos ayında tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştı. Afrika'ya yapılan sevkiyatlar yıllık rekor seviyeye doğru ilerlerken, Güneydoğu Asya'ya yapılan satışlar pandemi dönemindeki zirveyi aştı.
- OECD, raporunda ABD, AB ve diğer ülkeler için büyüme beklentilerini revize etti.
 - ABD ekonomisi için 2025 büyüme tahmini %1,6'dan %1,8'e çıkarılırken, 2026 için %1,5'te kaldı,
 - Euro Bölgesi'nin 2025 büyüme tahmini %1'den %1,2'ye çıkarılırken, 2026 için %1,2'den %1'e düşürüldü,
 - Çin için 2025 tahmini %4,7'den %4,9'a, 2026 tahmini ise %4,3'ten %4,4'e yükseltildi,
 - Japonya'nın 2025 büyüme tahmini %0,7'den %1,1'e, 2026 tahmini %0,4'ten %0,5'e çıktı,
 - İngiltere'nin 2025 büyümesi %1,3'ten %1,4'e yükseltildi,
 - Hindistan'ın 2025 büyümesi %6,3'ten %6,7'ye yükseltilirken, 2026 tahmini %6,4'ten %6,2'ye indirildi.
 - Brezilya'nın 2025 tahmini %2,1'den %2,3'e, 2026 tahmini %1,6'dan %1,7'ye çıktı,
 - Meksika'nın 2025 tahmini %0,4'ten %0,8'e ve Suudi Arabistan'ın 2025 tahmini %1,8'den %3,7'ye yükseltildi.

Ayrıca Rapora göre, küresel gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) büyümesinin 2024'teki %3,3'ten 2025'te %3,2'ye, 2026'da ise %2,9'a gerilemesi öngörülüyor.

OECD, önceki tahmininden yapılan aşağı yönlü revizyonun, ticarete "ön yükleme" döneminin sona ermesini ve yatırımı ve küresel ticareti olumsuz etkileyen yüksek tarife oranları ile devam eden politika belirsizliğinin etkisini yansıttığını belirtti.

Orta vadeli görünümün zayıf olmasına rağmen, 2025'in ilk yarısında küresel büyüme, özellikle birçok gelişmekte olan piyasa ekonomisinde beklenenden daha dirençli çıktı. İşletmeler tarife artışları öncesinde sevkiyatlarını hızlandırdıkça, sanayi üretimi ve ticareti geçici olarak arttı.

- Yapay Zekâ (YZ) Yönetişimi Üzerine Küresel Diyalog, Birleşmiş Milletler'de başlatıldı. Bir yıl önce Birleşmiş Milletler'de yapay zekâ yönetişimi üzerine ilk evrensel anlaşma olan Küresel Dijital Sözleşme'nin kabul edildiğini hatırlatan BM Genel Sekreteri Guterres, Küresel Diyalog'un hedeflerinin açık olduğunu belirtti: **Güvenli, emniyetli ve güvenilir yapay zekâ sistemleri oluşturmaya yardımcı olmak; yönetim rejimleri arasında birlikte çalışabilirliği teşvik etmek ve herkesin erişebileceği açık inovasyonu teşvik etmek.**

AVRUPA BİRLİĞİ (AB)

- Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, Rusya'dan Avrupa'ya sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) ithalatı, Rus bankaları, Rusya ve üçüncü ülkelerdeki enerji şirketleri, kripto para transferleri ve Rusya'nın petrol ihracatı için kullandığı gemilerden oluşan Gölge Filo'ya ait ilave gemileri kapsayan 19'uncu yaptırım paketine ilişkin açıklama yaptı. Yaptırımların finansal ayağına da değinen AB Komisyonu Başkanı Leyen, "Rusya'da ilave bankalara ve üçüncü

ülkelerdeki bazı bankalara işlem yasağı getiriyoruz. Yaptırımlardan kaçma taktikleri daha karmaşık hale geldikçe, yaptırımlarımız da bir adım önde olacak şekilde bunlara uyarlanacak. Bu defa ilk kez, kısıtlayıcı tedbirler kripto platformlarını da kapsayacak ve kripto işlemlerine yasak getirecektir. Rusya'nın alternatif ödeme sistemlerine bağlı yabancı bankalar listeye alınacak, serbest ekonomik bölgelerdeki kuruluşlarla işlemler sınırlandırılacaktır" dedi.

- **Avrupa Komisyonu tarafından 23 Eylül 2025 tarihinde yapılan açıklama ile; AB ile Endonezya arasında Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerinin sonuçlandırıldığı duyuruldu.** Komisyon tarafından Endonezya STA'sı ile; AB ihracatçıların Endonezya pazarına girişte yılda yaklaşık 600 milyon € tutarında gümrük vergisi tasarrufu sağlayacağı; ithalat vergilerinin %98,5'inin kaldırılacağı; bir sonraki adımda, taslak müzakere belgelerinin yayımlanması ve her iki tarafta iç prosedürlerin tamamlanmasının ardından anlaşmanın yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.
- **Avrupa Komisyonu, SAP'ın iş yönetimi yazılımının bakım ve destek hizmetlerinde Birlik rekabet kurallarını ihlal edip etmediğini belirlemek üzere resmi soruşturma başlatıldığını açıkladı.** Açıklamada, SAP'ın şirketlerin ticari faaliyetlerinin yönetimi için kullanılan ve Kurumsal Kaynak Planlaması olarak adlandırılan bir yazılımla ilgili bakım ve destek hizmetlerinde Avrupa piyasasında rekabeti bozup bozmadığını değerlendirmek üzere resmi bir soruşturma yürütüleceği ifade edildi.

ALMANYA

- **Almanya'da tüketici güveni 3 ay sonra ilk kez yükseldi. Ekim ayı için 1,2 puan artarak eksi 22,3 puana çıktı.** Alman ekonomisi, yılın ilk çeyreğinde %0,3 büyümesinin ardından ikinci çeyrekte %0,1 daralmıştı. Ekonomi, özellikle bölgedeki diğer ülkelere kıyasla daha büyük bir rol oynayan imalat sektöründeki kalıcı zayıflık nedeniyle kırılganlığını koruyor.
- **Almanya'da iş dünyası güveni Eylül ayında beklentilerin aksine geriledi.** Ifo Enstitüsü'nün açıkladığı iş ortamı endeksi, Ağustos'taki 88,9 seviyesinden 87,7'ye düştü. Analistler endeksin 89,3'e yükselmesini bekliyorlardı.
- **VDMA Başkanı Bertram Kawlath, küresel ticaret gerilimleri karşısında Almanya, Avrupa ve Japonya'nın daha yakın iş birliği kurması gerektiğini söyledi.** Kawlath, Tokyo ziyaretinde Japon pazarındaki yapısal engellere rağmen Avrupalı makine üreticilerine Japonya'da daha güçlü varlık çağrısı yaptı. **Avrupa ve Japonya'nın açık pazarlara ve güvenilir kurallara ihtiyaç duyan, ihracat odaklı gelişmiş sanayilere sahip olduğunu vurguladı.**

İki tarafın da yaşanan nüfus, sürdürülebilir üretim arayışı ve özellikle Çin kaynaklı piyasa bozucu uygulamalar gibi ortak sorunlarla karşı karşıya olduğunu belirten Kawlath, DTÖ'nün azalan etkisinden duyduğu üzüntüyü dile getirdi. **AB'nin Çin'e karşı damping önlemleri ve yeni serbest ticaret anlaşmalarıyla ticaret politikalarını güçlendirmesi gerektiğini söyledi.**

VDMA'nın Japon Makine Federasyonu (JMF) ile uzun süredir temas halinde olduğunu hatırlatan Kawlath, **Endüstri 4.0, dijitalleşme, otomasyon, yapay zekâ ve IoT alanlarında** Avrupa'nın ilerleme kaydettiğini, Japonya ile bu teknolojilerde ortaklık ve sinerji fırsatlarının değerlendirilmesi gerektiğini vurguladı.

ABD

- **ABD ekonomisinden gelen son veriler küresel piyasalarda dikkat çekti. Büyüme ve siparişlerdeki artış beklentilerin üzerinde gerçekleşirken enflasyon göstergeleri de yukarı yönlü hareket etti.** İkinci çeyreğe ilişkin GSYİH nihai verisi %3,8 oldu. Bu oran, %3,3'lük piyasa

beklentisinin üzerinde gerçekleşti. Ekonomik aktivitenin canlılığını ortaya koyan GSYİH satışlar endeksi ise %6,8 beklentisine karşı %7,5 seviyesine çıktı.

- ABD Başkanı Trump, 1 Ekim 2025'ten itibaren ABD'ye ithal edilen bazı ürünlere yüksek gümrük vergileri getiriyor. **ABD'de üretim tesisi bulunmayan markalı veya patentli ilaçlara %100, mutfak ve banyo dolaplarına %50, döşemeli mobilyalara %30 ve ağır kamyonlara %25 vergi uygulanacak.**
- **Türkiye ile ABD, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başkan Trump'ın Beyaz Saray'daki görüşmesi sırasında stratejik nükleer enerji iş birliğini derinleştirecek bir mutabakat zaptı imzaladı.** Anlaşmayı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar ile ABD Dışişleri Bakanı Marco Rubio imza altına aldı. Bayraktar, **bu adımın iki ülke arasındaki köklü ve çok boyutlu ortaklığı nükleer enerji alanında daha da geliştirecek yeni bir süreci başlattığını** söyledi.

DiĞER ÜLKELER

- **Fransa'nın kredi notu bir hafta içinde ikinci kez düştü.** Fitch Ratings, 12 Eylül 2025'te Fransa'nın kredi notunu AA-'dan A+'ya düşürürken görünümü "sabit" olarak korudu. Ardından Morningstar DBRS, 19 Eylül'de benzer bir karar alarak Fransa'nın uzun vadeli kredi notunu "AA (high)" seviyesinden "AA"ya indirdi. Bu süreçte **ülkenin görünümü "negatif"ten "durağan"a çevrildi.** DBRS açıklamasında, hükümetin mali disiplin sağlaması ve borç oranını sürdürülebilir şekilde azaltması halinde notun yeniden yükselebileceği ifade edildi.
- Çin Başbakanı Li Çiang, 80. Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu görüşmeleri marjında düzenlenen "Küresel Kalkınma Girişimi" toplantısında **"Çin, sorumlu bir büyük gelişmekte olan ülke olarak, halihazırdaki ve gelecekteki DTÖ müzakerelerinde özel ve farklılaşan muamele ayrıcalıklarını kullanmayacak."** dedi. **Ayrıca DTÖ'nün en az gelişmiş ülkelerin küresel ticaret sistemine entegrasyonuna destek için başlatılan "Çin Programı"na mali kaynak sağlamayı da sürdüreceğini belirtti.** *DTÖ anlaşmalarının gelişmekte olan ülkelere tanıdığı "özel ve farklılaşan muamele" hakkı, bu ülkelere sözleşmeleri ve yükümlülükleri daha uzun sürede uygulaması, ticari çıkarlarının korunması ve fırsatların yaratılması, örgüt çalışmalarını yürütmek, uyumsuzlukları çözmek ve teknik standartları sağlamak için gerekli altyapıyı oluşturmalarına destek sağlanması gibi ayrıcalıkları içeriyor. Çin'in bu ayrıcalıklardan vazgeçerken "gelişmek olan ülke" statüsünü koruyacağını, DTÖ üyesi olarak kurumsal hakları kapsamındaki diğer düzenlemelerden yararlanacağını vurguladı.*
- **Pekin Yönetimi, Meksika'nın serbest ticaret anlaşması yapmadığı ülkelere gümrük tarifelerini artırma planı ve Çin'e yönelik ticaret ve yatırım engellerine ilişkin soruşturma başlattığını açıkladı.** Meksika'nın söz konusu vergi artışlarını uygulaması halinde, bunun yalnızca aralarında Çin'in de olduğu ticari ortaklarına zarar vermekle kalmayacağı, aynı zamanda ülkenin iş ortamının öngörülebilirliğini olumsuz etkileyerek yatırımcıların güvenini sarsacağı ifade edilen açıklamada, Çin'in bu türden adımlara karşı olduğu kaydedildi. Meksika'nın söz konusu tedbirleri ABD ile vergi müzakerelerinde ödün olarak aldığı ima edilerek, **"ABD'nin tarife artışlarını istismar ettiği mevcut koşullarda ülkeler tek taraflılığın ve korumacılığın tüm biçimlerine karşı çıkmalı, başkalarının baskısıyla üçüncü tarafların çıkarlarını feda etmemeli"** ifadesine yer verildi.
- **Petrol fiyatları, Ukrayna'nın Rus enerji altyapısına yönelik saldırıları ve Moskova'nın yakıt ihracatını kısıtlama ile ham petrol üretimini azaltma ihtimalinin artmasıyla Haziran başından bu yana en sert yükselişine yöneldi.** Brent %0,2 artışla 69,57 dolara, WTI %0,4 artışla 65,21 dolara çıktı; her iki gösterge de haftalık bazda yüzde 4'ten fazla değer kazandı. Analistlere göre

bu artış, Ukrayna'nın saldırıları, NATO'nun Rusya'ya yönelik uyarıları ve Rusya'nın dizel ihracatına kısmi yasak ile benzin ihracatı yasağını uzatma kararından kaynaklandı.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

- Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) ile Bursa Uludağ Üniversitesi'nin ortak olduğu "ESG-AI Hub" projesi Erasmus+ desteği ile hayata geçiyor. **İrlanda, Hollanda, İtalya ve Almanya'dan kurumlar ile ortaklık kurularak gerçekleştirilen ve 24 ay sürecek proje kapsamında sürdürülebilirlik raporlamalarında yapay zekâ destekli eğitim içerikleri geliştirilerek mesleki eğitimde dijital dönüşümün hızlandırılması hedefleniyor.**
- **Zorlu Holding 2024 Sürdürülebilirlik Raporu'nu yayımladı.** Zorlu Holding, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için belirlediği stratejileri ve ilerleme göstergelerini paylaşarak, şirketin çevresel ve sosyal performansını açıkladı. **Rapor, sürdürülebilirlik alanında henüz raporlama yapmamış ancak bu alanda çalışmalara yeni başlayacak KOBİ'ler için faydalı bir örnek sunuyor.**
- **ABD merkezli bağımsız iş grubu E2'nin "Clean Jobs America – Temiz İşler Amerika" raporuna göre, temiz enerji sektörü 2024'te ABD'de yaklaşık 100 bin yeni istihdam yarattı.** Analizde yer alan verilerle, temiz enerji yatırımlarının ekonomik ve bölgesel iş yaratma potansiyeline dikkat çekilerek, uzun vadede sektörün istihdam dostu büyümeye devam edeceği değerlendirildi.
- Aarhus Üniversitesi'nde gerçekleştirilen araştırmaya göre, **tarımsal arazilere dikey yerleştirilmiş güneş panelleriyle çift yönlü fayda sağlanarak enerji üretimiyle birlikte tarımsal verimlilik korunabiliyor.** Bu uygulama özellikle tarlalarda alan kullanımını optimize ederek hem elektrik üretimini hem de bazı bitkilerin gölgeleme ile korunmasını mümkün kılıyor.
- **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın açıklamasına göre, kullanım ömrünü tamamlamış maden sahalarında GES projeleri hayata geçirilecek.** Bu uygulama ile hem alanların yeniden ekonomiye kazandırılması hem de ağaçlandırma-rehabilitasyon çalışmalarının eş zamanlı yürütülmesi amaçlanıyor.

Kaynakça

www.ekonomim.com; www.aposto.com; www.tcmb.gov.tr; www.aa.com.tr; www.sanayi.gov.tr; www.vdma.eu; ec.europa.eu/eurostat; www.reuters.com; www.kgk.gov.tr; www.yesilekonomi.com; www.temizenerji.org; www.iklimhaber.org; www.aposto.com; www.ekonomim.com; tr.euronews.com; www.bloomberght.com; www.wto.org; www.globenewswire.com; www.english.news.cn; www.cnnturk.com; www.ekoik.com; www.tim.org.tr